



# DEMOCRATIE EN STAATSSTRUCTUUR

In dialoog over een land voor de toekomst.



EEN LAND VOOR DE  
TOEKOMST

## Welkom bij deze box over de democratie en staatsstructuur!

De federale overheid heeft jouw hulp nodig! Samen met jullie wil ze nadenken over een land voor de toekomst. Ze heeft daarvoor het platform **eenlandvoordetoekomst.be** gemaakt. In deze box ga je aan de slag met dat platform. Je leert er meer over hoe ons land in elkaar zit, hoe onze democratie werkt en je zet je tanden in enkele politieke uitdagingen.

Dat en nog veel meer in deze box!

### DE BENODIGHEDEN

- ☐ Een enthousiast team
- ☐ Een smartphone, tablet of computer
- ☐ Een verbinding met het internet
- ☐ De bijlage die bij deze box kwam. Druk deze ook meteen af!

# EEN OVERZICHT

Jullie gaan in totaal **2 lesuren of anderhalf uur** aan de slag met deze box.

Er zijn **4 hoofdstukken**:

1. Een land voor de toekomst, waar zullen we het zoal over hebben?
2. Aan de slag
  - 2.1 De overheid en ik, wat is mijn rol als burger in het beleid van ons land?
  - 2.2 Grondplan, hoe organiseren we ons land, wie kan wat beslissen?
  - 2.3 Instellingen en verkiezingen, hoe worden verkiezingen in ons land georganiseerd?
3. Conclusie
4. Meer weten

2p.

01 Een land voor de toekomst

34p.

02 Aan de slag

2p.

03 Conclusie

4p.

04 Meer weten

**01**

# **EEN LAND VOOR DE TOEKOMST**

# EEN LAND VOOR DE TOEKOMST

Denk je er soms over om zelf de politiek in te gaan? Of heb je wel eens het gevoel dat jij het toch anders, beter zou doen dan al die politici? Vandaag is het je kans! Want de **federale regering** heeft **jouw hulp** nodig. Samen met een groep experts heeft ze een aantal uitdagingen geformuleerd waar ze jou aan de slag mee wil laten gaan. Waarom juist? Dat vertellen de ministers jou gewoon zelf.



## VIDEO

Luister naar minister Verlinden en Clarinval terwijl zij jou de uitdagingen voorstellen!

Later kan je er zelf mee aan de slag gaan.



**02**

**AAN DE SLAG**

A man with a backpack is speaking into a microphone to a large crowd of people at an outdoor event. Many people in the crowd are wearing white vests with 'OP16V' on them. There are flags and a table with water jugs in the background.

# DEEL 1: WAT IS DE ROL VAN DE BURGER?

## DE OVERHEID EN IK

## HOE KUNNEN WE BURGERS MEER BETREKKEN BIJ HET BELEID?

Hoe kunnen we **burgers** meer betrekken bij het **beleid**? In dit deel proberen we daar een antwoord op te vinden. Eigenlijk kunnen burgers op allerlei manieren mee beslissen hoe zaken als gezondheid, pensioenen, milieu, ... in ons land georganiseerd worden.

Stel je bijvoorbeeld voor dat we willen beslissen over een **nieuwe vlag voor België**. De kleuren staan in de grondwet. Dat wil zeggen dat die beslissing vaststaat en we die dus niet zomaar kunnen veranderen. Maar de vorm, die kunnen we wel veranderen. Er zijn verschillende manieren waarop de inwoners van ons land mee kunnen beslissen over de vorm van die vlag.



Benieuwd hoe jij als burger mee kan beslissen?  
Ga dan naar de website. Je komt het daar allemaal te weten.  
In het deel “Overheid en ik” gaan we hier verder op in!





## GA JIJ DE UITDAGING AAN?

Dat was de theorie. Nu is het tijd voor de praktijk. Je krijgt in deze box namelijk ook enkele **politieke uitdagingen** waar je samen in groep mee aan de slag gaat.

**Professor Jean-Benoit Pilet** en **politiek journalist Ivan De Vadder** geven je in de volgende video meer uitleg!



### VIDEO

Bekijk hier de video met professor Jean-Benoit Pilet en journalist Ivan De Vadder.



## NU IS HET AAN JULLIE: WIE MOET BESLISSEN OVER DE PENSIOENLEEFTIJD, EN HOE GEBEURT DIT?

Je hebt daarnet gezien dat er verschillende mensen en organisaties zijn die mee willen praten over onze pensioenen. We noemen hen dus de verschillende **actoren** in dit debat.

Zij spelen een **belangrijke rol** in het **debat** over de **pensioenen**. Zij worden soms door het parlement en de regering gevraagd om voorstellen te doen en kunnen allerlei acties ondernemen om hun ideeën onder de aandacht te brengen. Soms vragen het parlement en de regering hen om nieuwe maatregelen aan te brengen.



### OPDRACHT 1: PUZZEL

In de volgende oefening krijg je telkens een quote te zien van een persoon of een bepaalde organisatie.

**Koppel de quote aan de juiste actor.**





## OPDRACHT 2: TIJD VOOR DIALOOG!

Het is tijd om aan de slag te gaan met de **vraag van de professor**:  
Wie moet beslissen over de pensioenleeftijd? En hoe moet dat gebeuren?  
Om tot een antwoord te komen organiseren jullie in kleine groepjes een  
dialoog over de **pensioenleeftijd**.



## SPELREGELS

- ☐ De dialoog gebeurt in **3 rondes**. In elke ronde staat een belangrijke vraag centraal.
- ☐ Om op die vraag te kunnen antwoorden maak je gebruik van **overlegkaarten** en **actorenkaarten**.
- ☐ Er zijn **4 jokers** in het spel. Als jij vindt dat er actoren ontbreken of er nog andere manieren zijn om burgers te betrekken (overlegkaarten), gebruik je een jokerkaart.
- ☐ **Beargumenteer** steeds goed waarom je bepaalde kaarten gebruikt.

**Veel succes!**



## BIJLAGE

Neem er nu je bijlage bij. Daar vind je alle kaarten met **actoren en overlegmodellen**. Download het bestand, druk de kaartjes af en knip ze uit. Dan kan je aan de opdracht beginnen.

Veel succes!

# RONDE 1

Wie kan volgens jou een bijdrage leveren aan het debat over de pensioenen, zodat de belangen van de burger gehoord worden? Kies hier uit de actorenkaarten. Je mag alle kaarten gebruiken. Beargumenteer steeds je keuze. Je mag ook actoren weglaten. Die kan je dan niet verder in het spel gebruiken.



## RONDE 2

Welke 3 actoren moeten volgens jou zeker gehoord worden in dit debat?



## RONDE 3

Hoe kunnen deze actoren hun stem laten horen?  
En hoe zorgen we dat er met hun stem rekening  
gehouden wordt? Kies nu per actor een  
overlegmodel en beargumenteer je keuze.





## KLAAR VOOR DE VRAAG?

Ga naar de [website](#) en vul samen met je groep het antwoord in dat jullie overeengekomen zijn.

**Veel succes!**



### VRAAG PENSIOENLEEFTIJD

Beantwoord de vraag via de QR-code



# DEEL 2: HOE ORGANISEREN WE ONS LAND?

## GRONDPLAN

## HOE IS ONS LAND GEORGANISEERD?

Hoe ons land georganiseerd is, lijkt een ver-van-mijn bed-show maar we komen eigenlijk voortdurend in contact met **verschillende overheden**. Samen hebben ze een grote impact op ons dagelijks leven.

Wist je bijvoorbeeld dat als je 's morgens de tram of de bus naar je school of werk neemt, de **verschillende gewesten** hiervoor verantwoordelijk zijn? De arbeidsregeling op het werk is dan weer materie voor de **federale overheid**. En een kind afzetten bij de kinderopvang, dat is dan weer de verantwoordelijkheid van de **gemeenschappen**. Activiteiten die voor jou logisch op elkaar volgen, hangen dus af van het beleid van verschillende overheden.



scan de QR-code en kom meer te weten  
op de website!





## GA JIJ DE UITDAGING AAN?

Klaar voor een tweede uitdaging?  
**Professor Patricia Popelier** en  
**politiek journalist Ivan De Vadder**  
leggen je uit wat je te wachten staat.



**VIDEO**

Bekijk hier  
de video



## NU IS HET AAN JULLIE: WAT IS DE IDEALE STRUCTUUR VAN JE LAND?

We stappen allemaal samen door één deur een debatkamer binnen, waar we zullen deelnemen aan een **rollenspel**. Een spel waarin we debatteren over een boeiend onderwerp. Enkele mensen nemen standpunten in en zij mogen daarin zo ver gaan als ze willen. Er is één voorwaarde: **we moeten ook samen weer door dezelfde deur naar buiten kunnen**. We mogen elkaar niet als vijanden gaan zien.





### OPDRACHT: SAMEN DOOR ÉÉN DEUR

Jullie gaan zo dadelijk in groepen discussiëren over de structuur van België. In elk debat zijn er debaters en spectators. De debaters zullen het debat voeren, de spectators kijken langs de zijlijn toe en nemen nadien een standpunt in.

Maar vooraleer jullie samen door de deur de ruimte binnenstappen, is het belangrijk om enkele afspraken te maken.

## AFSPRAKEN

- ☐ Val nooit iemand persoonlijk aan, maar blijf bij het onderwerp.
- ☐ Laat elkaar uitspreken.
- ☐ Blijf beleefd en respectvol.
- ☐ Blijf de mens achter de tegenstander zien.
- ☐ Ga emoties niet uit de weg, probeer ze in woorden te uiten.

# SPELREGELS

Vooraleer je aan het debat begint, is het belangrijk om eerst deze stappen te doorlopen. Hierna zal de moderator jullie begeleiden in het debat. Op de volgende fiches vind je de verschillende rondes.

## AFSPRAKEN ACCEPTEREN

- ☐ Volstaan de afspraken op het vorige kaartje? Of ontbreekt er nog iets?  
Vul de afspraken in groep aan als je dat nodig vindt.
- ☐ Nadien geeft **iedereen zijn akkoord** door bijvoorbeeld zijn duim omhoog te steken.

## INLEIDING

- ☐ Bekijk met de hele groep het **filmpje over de uitdaging** nog een keer als het nodig is.

## 1. STANDPUNTENRONDE

- ☐ Ga eerst samen op zoek naar **mogelijke standpunten** over het onderwerp. Wat zijn de verschillende meningen in de groep? En kan je nog andere meningen bedenken?
- ☐ Bespreek nadien of je alle voorgestelde meningen onder de 7 standpunten op de **standpuntenkaarten** van het thema kunt onderbrengen.

## 2. ARGUMENTENRONDE

- ☐ Het **rollenspel** start. Uit de groep worden **7 debaters** gekozen. De spectators volgen het debat langs de zijlijn.
- ☐ De debaters kiezen **elk een standpunt** van de standpuntenkaart. Dit hoeft niet hun eigen standpunt te zijn.
- ☐ Elke debater geeft **minstens 1 argument** om zijn standpunt te verdedigen. De **argumentenkaart** van het thema kan hen daarbij helpen. Het kaartje met **hulpzinnen** geeft hen opties om hun argument mee te beginnen.
- ☐ Nadien nemen de debaters **een ander standpunt** in en geven ze opnieuw minstens 1 argument om dat standpunt te verdedigen.
- ☐ Aan het eind **vatten de spectators de argumenten nog eens samen.**



### 3. OPBOUW VAN DE STANDPUNTEN

De standpunten zijn opgebouwd rond de volgende 3+3 vragen:

1. Willen we de overlap aan bevoegdheden met twee soorten deelstaten behouden?  
**JA:** standpunt 1: keuze voor behoud van een federale staat met gemeenschappen en gewesten.  
**NEE:** andere standpunten (2 tot 7).
2. Willen we sowieso nog dat bevoegdheden verdeeld worden tussen een federale overheid en deelstaten?  
**JA:** standpunten 4-7  
**NEE:** standpunt 2: keuze voor een eenheidsstaat of standpunt 3: keuze voor twee autonome deelgebieden die voor alles bevoegd zijn maar voor sommige materies kunnen samenwerken)
3. Willen we een federaal systeem behouden, maar willen we dat hertekenen? (standpunten 4-7). Hiervoor moet je in het bijzonder nadenken over drie vragen:

1. Moeten de Vlaamse en de Franse Gemeenschap dan bevoegd zijn in Brussel of niet?  
**JA:** standpunten 4 en 6  
**NEE:** standpunten 5 en 7
2. Moeten alle deelstaten even veel bevoegdheden hebben, dus ook voor Brussel en de Duitstalige Gemeenschap?  
**JA:** standpunt 7  
**NEE:** standpunten 4-6
3. Moeten alle deelstaten op dezelfde manier vertegenwoordigd zijn op het federale niveau?  
**JA:** standpunt 7  
**NEE:** standpunten 4-6



## BIJLAGE

Wil je wat extra uitleg over de opbouw van de standpunten?  
Neem er dan het schema in de bijlage bij.

#### 4. BESLISSINGSRONDE

- ☐ De **spectators nemen nu een standpunt in**. Ze mogen ook op de assen tussen de debaters gaan staan of zelfs in het midden. Ze leggen wel uit welk argument hen overtuigd heeft.

#### 5. CONCLUSIERONDE

- ☐ Zoek nu naar **gemeenschappelijke zorgen of behoeften**. Waar zijn jullie ongerust over? Of wat hebben jullie nodig om dit gesprek goed te laten eindigen?
- ☐ Bespreek of er **een oplossing** te vinden is die goed zou zijn voor alle partijen.
- ☐ Let op: een oplossing wil niet zeggen dat iedereen het eens is. Je kan ofwel overeenkomen, ofwel een compromis sluiten, ofwel eindigen met een meningsverschil. Ook dat is oké! Het gesprek heeft dan zeker geholpen om elkaar beter te begrijpen.
- ☐ Wat is **jullie conclusie**?

#### 6. SLOT

- ☐ Ga naar de **website** en vul hier jouw antwoord in op de **vraag**.

## HULPZINNEN OM JE ARGUMENT MEE TE BEGINNEN

- ☐ “Ik heb het gevoel dat je niet naar mij hebt geluisterd, ...”
- ☐ “Ik wil inpikken op wat je zegt, ...”
- ☐ “Ik denk dat je mij verkeerd hebt begrepen, want ...”
- ☐ “Ik zou graag het volgende willen aanhalen ...”
- ☐ “Ik kan me voor een stuk vinden in wat jij zegt, maar wil toch wel nuanceren ...”
- ☐ “Sta me toe het hier helemaal oneens mee te zijn ...”
- ☐ “Vanuit mijn ervaring zie ik dit toch wel anders ...”



**Samen  
door één  
deur**



## BIJLAGE

Om deze opdracht te kunnen spelen, heb je opnieuw de bijlage nodig. Daar vind je de verschillende **standpunten -en argumentenkaarten**.

Veel succes!

# WAT IS DE IDEALE STRUCTUUR VAN BELGIË?

## KLAAR VOOR DE VRAAG

Ga nu naar de **website** en **beantwoord** samen met je groep de **vraag** van de **professor**. Geef hier je **eigen mening**, je hoeft dus niet het standpunt te gebruiken dat op jouw standpuntenkaart stond.

**Veel succes!**



### VRAAG IDEALE STRUCTUUR

Beantwoord de vraag via de QR-code





# DEEL 3: HOE ORGANISEREN WE VERKIEZINGEN?

## INSTELLINGEN EN VERKIEZINGEN

## HOE WERKEN VERKIEZINGEN IN ONS LAND?

België is een **parlementaire democratie**. Maar wat betekent dat juist? En hoe werkt dat dan concreet?



**!?** Scan de QR-code en je komt het te weten!



## GA JIJ DE UITDAGING AAN?

Het is tijd voor onze **laatste uitdaging**. Klaar om nog een laatste keer je hoofd te breken over een politieke kwestie? Professor Dave Sinardet en politiek journalist Ivan De Vadder vertellen je meer in deze video!



### VIDEO

Bekijk hier de video met **Professor Dave Sinardet** en **journalist Ivan De Vadder**.



## WAT BETEKENST OPKOMSTPLICHT?

In België is er **opkomstplicht**. Dat wil zeggen dat je in België verplicht bent om naar de stembus te komen. Maar je mag je stembiljet wel leeg laten of blanco stemmen. Je hebt dan geen invloed op het resultaat van de verkiezingen.

En toch gaan er bij elke verkiezing minder mensen stemmen. Bij de laatste verkiezingen ging nog **88,4% van de mensen** stemmen. In 2024 zal het in Vlaanderen zelfs niet meer verplicht zijn om te gaan stemmen voor de gemeentelijke- en provinciale verkiezingen.



## NU IS HET AAN JULLIE: HOE ZOUDEN JULLIE ONZE VERKIEZINGEN ORGANISEREN?

Tijd om aan de slag te gaan met de vraag van de professor! Stel zelf je ideale plaatje samen door uit elk van de volgende 3 dilemma's telkens één scenario te kiezen.



### OPDRACHT

- ☐ Op de volgende kaartjes staat telkens een dilemma.
- ☐ Lees op elke dilemmakaart de 2-4 mogelijke antwoorden voor.
- ☐ Kies elk een antwoord. Hou daarbij altijd jouw scenario in gedachten.
- ☐ Laat iedereen zijn keuze verdedigen. Er zijn geen slechte antwoorden!



## BIJLAGE

De **dilemmakaarten** voor deze opdracht vind je opnieuw in de bijlage.

Veel succes!

## KLAAR VOOR DE VRAAG

Beantwoord nu samen met je groep de vragen van de professor.

- ☐ In welke mate **bepalen kiezers** welke **kandidaten verkozen** worden?
- ☐ Op basis van welk gebied worden **kieskringen** het best georganiseerd?
- ☐ Hoe krijgen we zo veel mogelijk **burgers naar de stembus**, en moet dit verplicht blijven?

**Veel succes!**



### VRAAG INVLOED PARTIJEN EN KIEZERS

Beantwoord de vraag via de QR-code





## VRAAG ORGANISEREN KIESKRINGEN

Beantwoord de vraag via de QR-code



## VRAAG OPKOMSTPLICHT

Beantwoord de vraag via de QR-code





**03**

**CONCLUSIE**

# CONCLUSIE

Proficiat! Je hebt al de uitdagingen tot een goed einde gebracht. **Jullie ideeën** zijn zeer **waardevol** en zullen dan ook **grondig onderzocht** worden. Jouw ideeën en argumenten worden verwerkt door een team van experts, waaronder ook de drie proffen die jullie deze uitdagingen voorgelegd hebben. Zij brengen de aanbevelingen, argumenten en voorstellen samen van burgers, lokale overheden, het middenveld en academische experts die hebben deelgenomen aan deze burgerbevraging.

Om bepaalde onderwerpen verder uit te diepen, zouden er burgerpanels of gemengde panels bestaande uit gelote burgers en parlementsleden, kunnen ingericht worden. Zij kunnen rond een aantal thema's aanbevelingen formuleren, waarmee het parlement aan de slag kan. **En wie weet kunnen jullie antwoorden leiden tot hervormingen!**

Nog niet uitgepraat? Waarom bespreek je niet jullie ideeën met de andere groepen? Boeiende gesprekken verzekerd.

**04**

**MEER WETEN**

# MEER WETEN

## EEN LAND VOOR DE TOEKOMST

Ben je gebeten door politiek en door onze Belgische staat? En heb je nog veel meer ideeën die je kwijt wil? Op de website 'Een land voor de toekomst' heeft de federale overheid nog veel meer vragen voor jou. Voor meer info over onze staatsstructuur kan je er ook terecht. <https://www.eenlandvoordetoeekomst.be/>

## PLAN B

In de podcast Plan B gaan politieke journalisten Alain Gerlache (RTBF) en Ivan De Vadder (VRT NWS) om de twee weken op zoek naar de verschillen én de gelijkenissen tussen Vlaanderen en Franstalig België. De podcast kan je beluisteren via de websites van VRT NWS en RTBF

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/03/17/plan-b/>

[https://www.rtbf.be/auvio/emissions/detail\\_plan-b?id=14989](https://www.rtbf.be/auvio/emissions/detail_plan-b?id=14989)

## UNIVERSITEIT VAN VLAANDEREN

In de colleges van de Universiteit van Vlaanderen behandelen topwetenschappers uit heel Vlaanderen online een boeiend vraagstuk. In een kwartier tijd krijg je een antwoord op vragen zoals:

Waarom is België zo ingewikkeld?

**<https://www.universiteitvanvlaanderen.be/college/waarom-is-belgie-zo-ingewikkeld>**

Waarom moeten we nog blij zijn met onze democratie?

**<https://www.universiteitvanvlaanderen.be/college/waarom-moeten-we-nog-blij-zijn-met-onze-democratie>**

Waarom is een staatshervorming zo moeilijk?

**<https://www.universiteitvanvlaanderen.be/college/waarom-is-een-staatshervorming-zo-moeilijk>**

## EDUBOX

Wil je verder aan de slag met EDUbox? Bekijk dan zeker eens de EDUbox rond democratie. Je leert er de basisprincipes van een democratie en bestuurt er je eigen land.

**<https://www.vrt.be/nl/edubox/catalogus/#democratie>**

Wil je nog meer discussiëren zoals in de oefening 'Samen door één deur'? In de EDUbox Wij-zij-denken leer je hoe je op een constructieve manier van mening kan verschillen.

# PARTNERS

INDI  
ville

DBP PARTNERS

levuur

DBP PARTNERS

tree  
company

DBP PARTNERS

ULB

UNIVERSITÉ  
LIBRE  
DE BRUXELLES

VUB

VRIJE  
UNIVERSITEIT  
BRUSSEL

U

Universiteit  
Antwerpen

EDU  
BOX

.be